

Gorančo Đorđievski

Curatorial Workshop

NARODNI MUZEJ CRNE GORE
ATELJE DADO

Kurator – Umjetnik

„Posle godina blistavog entuzijazma, sistem umetnosti danas je obuzet nelagodnom i neizvesnošću, zato što se pred njim ukazao prostor privremenosti i marginalnosti, otkako je dopustio da se na istom nivou nađu ekonomska materijalnost i autonomija umetničkih poduhvata, čija je pririda idealna.“¹

Od 70. godina XX vijeka do danas pozicija i uticaj kuratora (kustosa) su bitno promjenjeni, a odnos prema umjetniku vrlo ambivalentan. Od njega se očekuje da pored znanja i umjetničkog senzibiliteta poštuje etičke i moralne kodekse ali i umjetnikove želje. Ličnost „idealnog kustosa“ bila bi jedan dobro usklađen spoj osobina jednog filmskog režisera (Robert Storr), psihoanalitičara (Victor Misiano) a njegova proširena uloga podrazumjevala bi saradnju sa ekspertima raznih profila. Na polju savremene umjetnosti danas dolazi do pretapanja znanja i iskustava koja se prožimaju kroz zajednička istraživanja i kuratora i umjetnika

Posebno izazovna je relacija između kustosa i umjetnika kada kurator bira da zastupa određeni autorski koncept tako što postaje integrativni dio samo djela.

Gorančo Đorđievski - istoričar umjetnosti, arheolog, performer, kompozitor pozorišne muzike polje umjetnosti doživljava kao sveobuhvatan prostor za istraživanja relazije između onoga ko stvara djelo i onoga ko ga zastupa i afirmiše. Pored kuriranja umjetničkih projekata već godinama (od 2007. work in progres) radi na konceptu *Curatorial Workshop* zasnovanom na ideji da se kustos (Đorđievski) pojavljuje na fotografiji sa izabranim umjetnikom u kontekstu njegovog rada.

Ovakav ko-kuratorski/ko-autorski odnos prema odabranom radu odnosno umjetniku pravi radikalna zaokret u njihovoj međusobnoj relaciji a rezultat je produbljivanje njihovih i autorskih i ličnih/prijateljskih relacija, iako je i tokom druge polovine dvadesetog vijeka bila česta praksa da umjetnik preuzima ulogu kustosa u kuriranju izložbi. „U modernom/modernističkom pristupu je postojao stabilan odnos između umetnika/dela i kritičara/značenja. Odnosi umetnik/delo i kritičar/značenje su bili zasnovani na sledećem konceptu: *odnos između kritike i umetnosti možemo da koncipiramo kao odnos između produkcije i potrošačevog odziva na tu produkciju, odnosno, na njene produkte, preko kojih se produkcija determiniše kao smisaona (značenjska) produkcija*“ – ističe Miško Šuvaković u tekstu za *Curatorial Workshop*. Uspostavljanjem nove relacije među tijesno povezanim akterima, od interpretatora ka saučesniku on postaje jednako važan faktor u (re)definisaju rada, ravnopravan i aktivan učesnik u njegovom generisanju, neposredni podržavalac određene koncepcije ili ideje.

Ovaj čin potvrđuje izmjenjenu ulogu kustosa kao producenta i facilitatora u procesu stvaranja umjetničkog rada. Neposrednim učešćem u odabiru umjetnika (sa kojima je već saradivao) kao i radova koje će „nadgraditi“ on svoje djelovanje usmjerava na akciju „iznutra“ – „preuzima ulogu ‘rukovodioca’ na projektu koji deluje, radi i interveniše na izvesnim umetničkim praksama i njihovim kulturalnim efektima“. Umjetničke prakse i prepoznatljive autorske koncepte – autora ili grupa kao što su Irwin, Uroš Đurić, Žaneta Vangeli, Irena Paskali, Atanas Botev, Đorđe Jovanović, Miroslav Stojanović, Nina Todorović, Igor Toševski, Aleksandar Stankoski i drugi – postaju polje proširenog kustoskog i ko-autorskog djelovanja usmjereno na novo čitanje i usložnjavanje tumačenja, ali i davanje drugačijeg pogleda namjenjenog i učesniku i posmatraču kompleksnog i višeslojnog svijeta umjetnosti.

¹ Đermano Čelant, *Artmix, tokovi umetnosti, arhitekture, filma, dizajna, mode, muzike i televizije*, HESPERIAedu, Beograd, 2011, 11

Irena Paskali, 2008
digitalna štampa | digital print, 50 x 70 cm
Foto | Photo: Bojan Simovski

Jer "Umetnik je samo Jedno od onoga što sačinjava celinu stvarnosti umetnosti. Izvesno, ali ono odlučujuće u Nietzsche-ovom shvatanju umetnosti jeste upravo ovo, da on nju i celu njenu bit vidi polazeći od *umetnika*, i to: svesno i u izričitoj suprotnosti spram onog shvatanja umetnosti koje nju predstavlja polazeći od 'uživalaca' i onih 'doživljavajućih'"²

Kustoske intervencije su u ovom projektu zasnovane na tri razrađene etape u izmjenjenom procesu stvaranja savremene umjetnosti: priključenje (*plug-in*), prisvajanje (*appropriation*), i saučesništvo (*complicity*). Šuvaković je to definisao kao formulu PPS a njeno razumjevanje i apropiacija prije svega treba da bude uspostavljeno od strane onih "stvarajućih i proizvođačkih"³. Promjenjivost uloga i kustosa i umjetnika, nadgrađivanje – "oplođivanje" postojećeg umjetničkog dela – *praxis* umetnosti je dvosmjernan – kurator je saučesnik sa umetnikom a umjetnik je pretvoren u saučesnika kustosa. To svojevrсно prisvajanje nije citat, već uklapanje međusobno bliskih stavova ili poetika, radova autora čije je izložbe kurirao ili o njima pisao i istraživao sagledavajući ih kroz prizmu pogleda na višedecenijski prisutne društvene okolnosti "formalni i politički društveni konstrukt"⁴ savremenog društva - tranziciju, siromaštvo, rat, ekonomsku krizu, ali i promjene unutar samog svijeta umjetnosti koje se reflektuju i na ostale sfere života i na profesionalne relacije. On koristi svoja teorijska znanja u stvaranju jedne nove hibridne umjetnosti, čija osnovna svrha nije prilagođavanje ukusima posmatrača, već fleksibilnost u kretanju među medijima i profesijama čije je „širenje bezgranično, a istraživanje rastegljivo“ (Đ. Čelant).

Iako balansiraju između kritike i ironije, suštinu tog polarizovanog odnosa kritičar / umjetnik na duhovit i provokativan način sublimira rad Miloša Kodžoman-a – fotografija realizovana u centru Njujorka na kojoj su prikazani umjetnik koji na rikši vozi svoju ženu i kustosa (Đorđievskog), ostavljajući nas u dilemi da li je ipak kustos upros izmjenjenim okolnostima taj koji je (bar prividno) u povlaštenom položaju.

Mirjana Dabović Pejović

2 Martin Heidegger, DIAFORA Spisi o umetnosti, priredio Vladimir Vukićević, FLU Cetinje, 66

3 Ibid

4 M Šuvaković, Konceptualna umetnost, Orion art, Beograd, 2012, 218

Miloš Kodžoman, 2009
digitalna štampa | digital print, 70 x 50 cm | Foto | Photo: Zlatan Davidov

Collective Zero, 2010
digitalna štampa | digital print, 50 x 70 cm | Foto | Photo: Bojan Simovski

Uroš Đurić, 2008
digitalna štampa | digital print, 50 x 70 cm
Foto | Photo: Predrag Terzić

Gorančo Đorđievski

Rođen u Štipu 1973. godine. Diplomirao Istoriju umetnosti sa arheologijom na Univerzitetu Sv. Kiril i Metodij u Skoplju, Makedonija. U periodu 2001-2005 je likovni saradnik u Domu omladine u Štipu. Od 2005. godine je zapošljen u Nacionalnoj galeriji Makedonije, Skoplje na radno mesto kurator. Angažovan je za umetnički direktor na Bijenalnom studiju crteža (2004 i 2006), Centar za kulturu, Štip; umetnički saradnik u SUM art magazinu, Centar za kulturnu inicijativu, Štip.

Kurator je više izložbi uključujući:

Biljana Jovanovska – Beč (2013), Uroš Đurić (2012), Makedonski Paviljon na 54th Bijenalu u Veneciji - Kolektiv ZERO – *Dosije Šleper* (2011), Kolektiv Zero – Radovi na papiru – Njujork (2011) i Kolektiv ZERO – *Od 0 do beskonačnosti* – Nacionalna galerija Makedonije (2009), ART I.N.S.T.I.T.U.T. (2011), Miloš Kodžoman (2009), Aco Stankoski (2007, 2008), IRWIN (2007), Episkop Metodij Zlatanov (2007), Žaneta Vangeli (2006), Nina Todorović (2006) itd.

Autor predgovora u brojnim katalogima za individualne i grupne izložbe.

Član AICA i ICOM

Samostalne izložbe:

2013. – Narodni muzej Crne Gore, Galerija Atelje DADO

2011. – Galerija MC, Njujork (član Kolektiva ZERO)

2011. – Paviljon Makedonije na 54th Bienale u Veneciji (član Kolektiva ZERO) – Palazzo Pesaro Papafava, Venecija

2010. – Mestna Galerija, Ljubljana

2009. – Gallerija Remont, Beograd

2008. – Galerija MC, Njujork (zajedno sa Aco Stankoski)

2008. – Muzej grada Skoplja, Skoplje

U projektu Curatorial Workshop učestvuju:

ARTI.N.S.T.I.T.U.T., Atanas Botev, Siniša Cvetkovski, Vlatko Čačorovski – Čole, Uroš Đurić, Borjana Đorđievska, Irwin, Robert Jankulovski, Đorđe Jovanović, Ladislav King, Miloš Kodžoman II, Irena Paskali, Aleksandra Petruševska, Zoran Poposki, Bojan Radović, Toše Ristov, Bojan Simovski, Aleksandar Stankoski, Miroslav Stojanović, Predrag Terzić, Nina Todorović, Igor Toševski, Žaneta Vangeli i Kolektiv Zero

Kontakt:

Tome Arsovski 14

1000 Skopje, Macedonia

+ 389 (0)78 422 354

borjana_goran@yahoo.com

Gorancho Gjorgjievski

He was born in Shtip in 1973. In 2003 he graduated Art History and Archaeology at the *Ss. Cyril and Methodius University* in Skopje, Macedonia. Between 2001 and 2005 he is an art associate of the House of Youth - Shtip. Since 2005 Employed at the National Gallery of Macedonia, Skopje as curator. He has been engaged as an art director of the Biannual Drawing Studio (2004 and 2006), Culture Center, Shtip; an art associate for the *SUM* art magazine, Cultural Initiative Center, Shtip.

He is a curator of several exhibitions including:

Biljana Jovanovska – Vienna (2013), Uroš Djurić (2012), Macedonian Pavilion at 54th International Art Exhibition – la Biennale di Venezia – Venice - Collective ZERO - *The Trailer Files* (2011), Collective Zero – Paperworks – New York (2011) and Collective ZERO – *From 0 to eternity* – National Gallery of Macedonia (2009) , ART I.N.S.T.I.T.U.T. (2011), Milosh Kodzoman (2009), Aco Stankoski (2007, 2008), IRWIN (2007), Bishop Metodij Zlatanov (2007), Zaneta Vangeli (2006), Nina Todorovic (2006) ect.

Wrote Forewords in many catalogues for individual and group exhibitions.

Member of AICA and ICOM.

Solo exhibitions:

2013 – National Museum of Montenegro, Ateljier DADO Gallery

2011 – Gallery MC, New York (member of Collective ZERO)

2011 – Macedonian Pavilion at 54th International Art Exhibition – la Biennale di Venezia (member of Collective ZERO) – Palazzo Pesaro Papafava, Venice

2010 – Mestna Galerija, Ljubljana

2009 – Remont Gallery, Belgrade

2008 – Gallery MC, New York (with Aco Stankoski)

2008 – Museum of the City of Skopje, Skopje

U projektu Curatorial Workshop učestvuju:

ART I.N.S.T.I.T.U.T., Atanas Botev, Siniša Cvetkovski, Vlatko Čačorovski – Čole, Uroš Djurić, Borjana Gjorgjievska, Irwin, Robert Jankulovski, Gjorgje Jovanović, Ladislav King, Miloš Kodzoman II, Irena Paskali, Aleksandra Petrusevska, Zoran Poposki, Bojan Radovic, Toše Ristov, Bojan Simovski, Aleksandar Stankoski, Miroslav Stojanović, Predrag Terzić, Nina Todorović, Igor Tosevski, Zaneta Vangeli and Kolektiv Zero

Contact:

Tome Arsovski 14

1000 Skopje, Macedonia

+ 389 (0)78 422 354

borjana_goran@yahoo.com

Igor Toševski, 2010
digitalna štampa | digital print, 50 x 70 cm
Foto | Photo: Vlatko Čačorovski

Naslovna strana | Cover: Irwin, 2007
digitalna štampa | digital print, 50 x 70 cm
Foto | Photo: Bojan Radović

Izdavač: Narodni muzej Crne Gore | Za izdavača: Pavle Pejović
Kustos i autor teksta: Mirjana Dabović Pejović | Prevod: Olivera Kusovac | Dizajn: Branka Vujović
Štampa: DPC – Podgorica | Tiraž: 300

Cetinje, maj | jun 2013.